

Слободан М. Зечевић^[1]

Институт за европске студије
Београд (Србија)

УДК 327(44:4-67EU)
Оригинални научни рад
Примљен: 8.8.2024.
Прихваћен: 25.3.2025.
doi: 10.5937/napredak6-52629

Француска у Европској унији

Сажетак: Француска држава је оснивач и темељ на којем почива данашња Европска унија. Европска унија је преживела отцепљење Велике Британије, а можда би могла да опстане и у случају отцепљења неких других својих чланица, али је готово сигурно да без Француске у свом саставу не би постојала. Француски уставни концепт и политички систем особени су у односу на остале чланице Европске уније по деголистичком наслеђу – намери да се у области спољне политике, одбране, енергетике, здравства, културе и образовања очува национална самосталност. Међутим, Французима је одавно јасно да не могу да уђу у равноправну утакмицу са силама попут Сједињених Америчких Држава, Кине, Русије, а ускоро и Индије. Самостална Европска унија под француским утицајем једини је ентитет који би имао ресурсе за тако нешто и управо је то програм и политичка идеја коју Француска, бар за сада, безуспешно покушава да оствари.

Кључне речи: Француска, устав, парламентаризам, председнички систем, Европска унија

Увод

Француска је са близу 68 милиона становника друга најбројнија нација Европске уније после Немачке.^[2] По економској снази, са уделом од 17% у бруто друштвеном производу Уније, такође је друга иза Немачке и седма у свету. Француска је најјача пољопривредна сила Европске уније, као што је захваљујући својој богатој културно-

-историјској баштини и прва туристичка дестинација. Већину привредне размене Француска остварује на унутрашњем европском тржишту, а од 10 њених најзначајнијих економских партнера чак осам њих је из Европе.

Француска је у овом тренутку једина чланица Европске уније која има стално место у Савету безбедности Уједињених нација. Осим тога, она је и најјача војна сила у Европској унији, али

[1] szecevic5@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-3393-8076>

[2] https://france.representation.ec.europa.eu/qui-sommes-nous/la-france-dans-lue_fr (приступљено 9.7.2024).

и на европском континенту ако изузмемо Руску Федерацију.^[3] Француска армија има 200.000 војника и 40.000 резервиста, 290 нуклеарних глава, које може да лансира са нуклеарних подморница и борбених ловаца типа „рафал“, и војне базе на свих пет континената. Ова земља има развијену сопствену војну индустрију, што значи да је у стању да самостално производи све врсте наоружања. Француска војска има борбено искуство стечено дејствима у кризним стањима у државама Африке.

10 |

Из претходно изнетог произилази да је Француска држава оснивач и темељ на којем почива данашња Европска унија. Европска унија је отцепљење Велике Британије преживела, а можда би могла да опстане и након отцепљења неких других својих чланица, али је готово сигурно да без Француске у свом саставу не би постојала. Француски уставни концепт и политички систем изузетни су у односу на остале чланице Европске уније по деголистичком наслеђу – намери да се очува самосталност у области спољне политике, одбране, енергетике, здравства, културе и образовања.

I. Уставни концепт Пете републике

Француска Република почивала је од 1875. године на парламентарном режиму, синониму демократских слобода (Ardant, Mathieu, 2021, str. 233). Парламентарни режим, мајка свих демократија,

јесте демократским режим опште праксе, имајући у виду његову распрострањеност, и на снази је у либералним демократијама попут Велике Британије, Немачке, Италије, Шпаније, Јапана, као и у скандинавским државама, а његова начела уграђена су и у Устав Србије. Не може се тврдити да овај поредак влада свуда где има парламента, јер је то само један од услова. Парламентарни режим карактеристичан је по сарадњи између извршне и законодавне власти, тако што је прва независна, али и одговорна пред другом влашћу. Дакле, у парламентаризму влада је политички одговорна скупштини.

Зашто је онда генерал Шарл де Гол (Charles de Gaulle), оснивач данашње француске Пете републике, био противник парламентарног режима (Zečević, 2022, str. 66)? Узроци његове одбојности тражени су у монархистичко-националистичком политичким погледима његове породице, али су они били много дубљи. У парламентарној Трећој, а нарочито Четвртој републици, карактеристичној по пропорционалном изборном систему, састав владе као извршног органа зависио је од међустраничких споразума, који су се често раскидали брже него што би били уговорени. Де Гол никада неће заборавити како му је амерички председник Френклин Рузвелт током рата рекао следеће:

„Занимала ме је француска унутрашња политика 30-их година, али нисам могао да је пратим. Председници владе мењали су се сваки час.“

Де Гол је био убеђен да је пораз од нацистичке Немачке дошао као последица деформација

[3] <https://www.radiofrance.fr/franceculture/podcasts/l-esprit-public/l-armee-francaise-a-t-elle-encore-les-moyens-de-faire-la-guerre-5495099> (приступљено 9.7.2024).

парламентаризма. Власт која је у потпуности припадала Скупштини узурпирала је национални суверенитет, односно пребацила га у руке партијских вођа, који су се руководили ситним политичким и материјалним интересима. Закључио је да Скупштина не сме да има овлашћења да опструира рад извршне власти, као и да је потребно увођење другог већа (Сената), које би проверавало законодавни рад доњег дома (Ardant, Mathieu, 2021, str. 418).

Шарл де Гол, 1963. година.

Фото: Wikipedia

Било је више разлога за подршку француског политичког естаблишмента парламентарном режиму. Французи су били под утицајем британске демократије, старије од њихове, где је парламент имао сву политичку власт. За председнички систем говорило се да је америчка новотарија устројена за нови свет, односно да не одговара европској демократској традицији. Једино искуство које су Французи имали с председничким системом лоше се завршило. Наполеон III изабран је за председника Друге републике, али је убрзо завео лични режим прогласивши се за цара.

| 11

Де Голово залагање крајем 50-их и током 60-их година прошлог века за увођење председничког система изазвало је лавину оптужби на његов рачун. Противници су му били странке левице и умерене деснице Четврте републике, као и новинари, интелектуалци и професори уставног права. Франсоа Митеран објавио је књигу у којој је оптужио Де Гола да је човек *својој државној удари* (Mitterrand, 1964, str. 85). Правни стручњаци говорили су да је његов систем *бонапартистички*, односно да уништава демократске тековине и да неће имати никакву употребну вредност после генераловог одласка са власти, јер је прављен по његовој мери.

Де Гол је говором у месту Баје (Bayeux) још 16. јуна 1946. назначио свој концепт уставног устројства. Био је усредсређен на јачање улоге председника Републике, сматрајући да би овај морао да има надлежности достојне функције (Chevallier, Carcassonne, Duhamel, Benetti, 2017, str. 12). Председник је требало да усмерава кључне националне политике, да буде арбитар, изнад странака и њихових политичких игара, с правом

да распусти Народну скупштину. Узроци декаденције која довела до пропасти Треће и Четврте републике, према мишљењу Мишела Дебреа (Michel Debré), писца Устава и првог председника владе Пете републике, лежали су управо у слабој председничкој функцији. Увећан обим председничких овлашћења требало је да почива на демократском легитимитету, који би председник црпео непосредно из народа, што значи да би био биран на изборима са општим правом гласа.

12 |

Председник који располаже значајним надлежностима, изборним легитимитетом и мандатом од седам година, са неограниченом могућношћу реизбора, постао је врста *републиканској монарха*. Према одредбама устава Пете републике које су и данас на снази председник је овлашћен да води спољну политику и јемчи примену међународних споразума, да самостално командује војском и да одређује правце унутрашње политике (Chevallier i dr., 2017, str. 12). Он не одговара Скупштини нити је дужан да јој подноси извештаје с обзиром на то да своју легитимност црпи непосредно из народа. Суверени арбитар политичког живота који се стара о поштовању Устава и о добром функционисању државних органа (Устав Француске Републике, члан 5) надлежан је, ако процени да постоји политичка криза у земљи, да распусти Скупштину и распише парламентарне изборе, изузев у првих годину дана од претходних парламентарних избора (Устав Француске Републике, члан 12). У случају озбиљних претњи по институције, независност и територијални интегритет државе председник је овлашћен да донесе одлуку о увођењу ванредног стања, чиме сва власт

привремено прелази у његове руке, а Скупштини остаје право да се редовно састаје (Устав Француске Републике, члан 16). Председник има надлежност да се обрати народу и позове га да на референдумима суверено доноси одлуке, те се непосредно референдумско одлучивање у областима које одређује Устав надређује доношењу законодавних аката у Скупштини.

Де Гол није желео да Французима наметне устав америчког типа, по којем председника као носиоца извршне власти и његов министарски апарат надзире дводомни Конгрес. Концепт вршења власти у Петој републици почивао је на идеји да председник Француске даје смернице за политичко деловање које у живот спроводи Влада. Реч је дакле о полупредседничком систему у којем Влада као друга грана извршне власти располаже државном управом, оружаним снагама и има надлежност да води националну политику (Устав Француске Републике, члан 20). Поверење Влади даје Скупштина која надзире њен рад. Парламентарни избори у Француској веома су битни, али је с тим у вези постојала одређена логика. После ступања на функцију новоизабрани председник распуштао би Скупштину и расписивао парламентарне изборе. Французи би његовој странци давали већинско поверење, јер није било разумно да изаберу председника коме би Парламент везао руке и који не би могао да спроводи свој политички програм. Уосталом, двокружни већински изборни систем олакшавао је сам по себи да кандидати председника за посланике, у налету ентузијазма после његове победе, добију гласове бирача у изборним јединицама, па и апсолутну већину у Скупштини.

II. Две струје у француској спољној политици – деголистичко-митерановска и атлантистичка

У јуну 1940. године, после одласка у изгнанство у Лондон где оснива организацију Слободна Француска, генерал Де Гол суочен је са следећим изазовом. Због понижавајућег војног пораза у лето 1940. године Француска је декласирана и маргинализована у очима релевантних фактора у Сједињеним Америчким Државама и Великој Британији. Де Гол је био погођен чињеницом да Француска као некадашња велика светска сила не може да држи корак са Англосаксонцима и Русима, који су се успешно и храбро супротстављали фашизму. Амерички председник Френклин Рузвелт (Franklin Roosevelt) сматрао је да Де Голова организација нема политичку и војну тежину, те да стога Французи ни не треба да имају значајну улогу у геополитичкој слици света након победе савезника. Већ тада започиње Де Голова борба да у оквиру савеза демократских држава предвођених Сједињеним Америчким Државама његова земља стекне уважавање и самосталност. Де Гол је касније признао да је страховао да би француски положај у послератном свету могао да одговара оном који је добила Италијанска Република. Француска би изгубила слободу деловања у међународним односима, поставши у потпуности потчињена како у војном, тако и у економском смислу Сједињеним Америчким Државама. Отуда његови сукоби током ратног периода с Рузвелтом и жучне свађе са Черчиллом (Winston Churchill), с којим је иначе био релативно близак. Ови не поштују француски суверенитет над колони-

јама у Африци нити над острвима у близини канадске обале, као што га благовремено не обавештавају да ће доћи до искрцавања савезничких војних снага на француску територију у Нормандији у лето 1944. године. С обзиром на околности, добијање места сталног члана Савета безбедности Уједињених нација био је Де Голов велики дипломатски успех.

Већ у децембру 1944. године Де Гол покушава да успостави одређени баланс у спољној политици, те у својству председника привремене владе одлази у Москву (Lalou, 1982, p. 141). Током недељу дана разговора које ће водити у касне ноћне сате са совјетским руководством, Де Гол тражи од Стаљина територијалне уступке на рачун Немачке. Реч је о припајању Рурске и Сарске области Француској, што је иначе био и захтев Жоржа Клемансоа (Georges Clemenceau), председника француске Владе током Првог светског рата и у годинама после њега. Клемансоа су одбили његови ратни савезници амерички председник Вудро Вилсон и британски премијер Лојд Џорџ (David Lloyd George). Слично као и Клемансо, Де Гол развија тезу да ће уколико поменуте области остану у саставу Немачке она остати економски јака и тиме и надаље представљати геостратешку опасност за мир у Европи. Стаљин је опрезан, начелно се слаже са Де Голом, али му скреће пажњу да је условљен пристанком Сједињених Америчких Држава и Велике Британије. Десетог децембра 1944. године Де Гол закључује уговор о савезништву са СССР-ом. Тиме је зачет ембрион нечега што ће касније бити названо *дејоловско-митерановска* концепција француске спољне политике. Она препознаје савезништво са Сједињеним

Фото: Shutterstock

Америчким Државама као кључни фактор, али се залаже за самосталност и јачање француског утицаја у међународним односима.

После Де Головог одласка са власти, у јану-ару 1946. године, у Ке д'Орсеју (Quai d'Orsay)^[4]

преовладаће друга *атлантисличка* концепција француске спољне политике.^[5] Она је почивала на схватању да треба следити америчку спољну политику, односно да је неопходно бити поуздан савезник САД, јер у савременом свету Француска

[4] Ке у Паризу где се налази француско Министарство спољних послова.

[5] Eloi Thiboud, *Du Gaullisme au néo-conservatisme, comment la diplomatie française est devenue atlantiste*. Доступно на: <https://www.lefigaro.fr/vox/monde/2017/06/02/31002-20170602ARTFIG00174-du-gaullisme-au-neo-conservatisme-comment-la-diplomatie-francaise-est-devenue-atlantiste.php> (приступљено 21.7.2024).

из објективних разлога више не може да има самосталну улогу. Интересантно је да је током 60-их година прошлог века Франсоа Митеран (François Mitterrand) као опозициони политичар био поборник *атлантискиј* спољне политике, да би по доласку на власт 80-их водио *гео-ликтичку* спољну политику. Митеран је наике сматрао да је крај хладног рата учинио НАТО превазиђеним и да се треба окренути изградњи заједничке европске одбране.

Темељи *геоликтичке* спољне и одбрамбене политике постављени су повратком Де Гола на чело земље 1958. године и успостављањем Пете републике. Овај период обележен је развојем француског нуклеарног наоружања 1960. и напуштањем интегрисане команде НАТО 1966. године.^[6]

III. Покушај повраћаја француске изгубљене моћи кроз савез са Немачком и европске интеграције

Постоји теза да је Европска унија основана као експонент америчких интереса, данас глобализма. У вези с претходно изнетим треба имати у виду историјски контекст послератне поделе Европе на капиталистички *Запад* и комунистички *Исток*. Американци су 1947. године кроз програм назван *Маршалов план* убризгали финансијску помоћ државама Западне Европе вредну 16,5 милијарди, што би у данашње време износило око 173 милијарде долара (Mioche,

1997, str. 33, 34). Намера САД била је не само да економски обнове своје западноевропске савезнике и ојачају њихов положај према државама чланицама совјетског блока већ и да им омогуће да учествују у светској трговинској размени, односно у куповини америчких софистицираних производа. Отуда потичу америчке иницијативе за стварање европских организација за регионалну економску сарадњу кроз које би се централизовано и контролисано расподелила средства.

Значајан допринос настанку данашње Европске уније дао је својим политичким иницијативама Жан Моне (Jean Monnet), високи француски функционер близак Американцима. Моне је у Првом светском рату био ангажован на организовању снабдевања британске и француске војске, док се у Другом светском рату, осим логистичким задацима, бавио и посредовањем између различитих група француског покрета отпора. После рата Моне је био на челу француског комесаријата за модернизацију и планирање. Жан Моне је закључио да иницијативе за оснивање *евројске федералне* државе, колико год оне суштински биле оправдане због разарајућих последица национализма и етатизма, немају изгледа на успех како због постојећих разлика међу европским државама и народима, тако и због отпора политичара према препуштању дела државног суверенитета (Viansson-Ponté, 1993, p. 27). Стога предлаже да се до *евројске федерације* дође заобилазним путем, успостављањем

[6] Thomas Wieder, 1966 : *la France tourne le dos à l'OTAN*. Доступно на https://www.lemonde.fr/international/article/2009/03/10/1966-la-france-tourne-le-dos-a-l-otan_1165992_3210.html (приступљено 23.7.2024).

интеграција у одређеним привредним гранама. Економско спајање временом би принудило европске политичаре да прихвате политичко уједињење. Монеове идеје су наишле на плодно тле из следећих разлога. Већ 1947. године Сједињене Америчке Државе су се, уз подршку свог британског савезника, заложиле за обнову подељене и окупиране Немачке. Американци су, наиме, сматрали да је окупација Немачке нерационална, посебно када са Истока потенцијално прети упад совјетских трупа у Западну Европу. Обновљена Немачка држава мање би оптерећивала буџет савезника и представљала би брану према Совјетском Савезу. Америчка иницијатива изазвала је подозрење у Француској, која је са Немачком имала два тешка ратна сукоба. Французи су, међутим, били свесни да развој немачке војне силе почива на тешкој индустрији Рурског и Сарског басена. Да би немачку тешку индустрију држала под надзором, француска влада је прихватила предлог Жана Монеа о стварању заједничког европског тржишта за угаљ и челик којим би руководили наднационални европски органи.

После одласка генерала Де Гола с власти, у јануару 1946. године, Француском су владале умерене демохришћанске и социјалистичке странке, поборнице америчких иницијатива о европским интеграцијама. Захваљујући француско-немачком договору створени су услови да 9. маја 1950. француски министар спољних послова Робер Шуман (Robert Schuman) и званично покрене иницијативу за оснивање Европске заједнице за угаљ и челик (ЕЗУЧ). У декларацији министра спољних послова Француске која се сматра полазном тачком послератне уједињене

Европе истакнуто је да су потребни конкретни потези у правцу европских интеграција да би се сачувао мир на континенту и у свету (Zečević, 2015, str. 30). Заједничка производња угља и челика Немачке, Француске и оних држава које им се придруже под надлежношћу наднационалне *високе власти* Заједнице био би први корак у успостављању европске федералне државе. Декларацију француске Владе прихватиле су Немачка, Италија, Холандија, Белгија и Луксембург. Великој Британији је такође упућен позив, али је њена влада одлучила да не учествује у Заједници не желећи да британску тешку индустрију стави под власт наднационалних европских органа.

Генерал Де Гол је веровао да су једино нације вечне и да су тезе о уступању државног суверенитета европској наднационалној власти нереалне. Деголисти су 1953. године спречили оснивање европске одбрамбене а потом и политичке заједнице управо зато што нису желели да се француска војска подреди европској власти. У почетку је став Де Гола према оснивању Европске економске заједнице 1957. године био негативан. Незванично је говорио да ће једном на власти поцепати њен оснивачки уговор и бацити га у ђубре. Стога су заговорници уједињене Европе са стрепњом проpratили његов поновни долазак на кормило државе 1958. године у контексту алжирске кризе.

Оснивање Европских заједница 1951. и 1957. године подударило се с распадом француског колонијалног царства. После пораза код Дијен Бијен Фуа 1954. године Француска је била принуђена да напусти колоније у Азији (Француска Индокина), док у исто време почиње рат

за деколонизацију Алжира. Године 1956. Французи пристају на мирно осамостањење Марока и Туниса.^[7]

Процес европских интеграција требало је да надомести губитак колонијалних поседа и послужи Француској као *мултипликатор* економског развоја. Почетком 60-их година председник Де Гол мења однос према Европским заједницама, које сада види као средство које може бити од користи. Спровођењем уговора о Европској економској заједници својим европским партнерима желео је да наметне француско вођство.^[8] Де Голова стратегија била је да користећи процес европских интеграција постигне: снажан економски развој; надзор над обновљеном немачком државом; да Европске заједнице претвори у *Евройску унију* под француском доминацијом, с проширеним надлежностима у области спољних послова и одбране, која би могла равноправно да се носи са Сједињеним Америчким Државама и СССР-ом (Zečević, 2015, str. 433).

Међутим, са уласком Велике Британије у Заједнице 1973, уједињењем Немачке 1989. и приступањем нових држава чланица из Источне Европе 2004. године дошло је до разводњавања француског политичког утицаја унутар институција Европске уније. Због повећања броја министара у Савету ЕУ, политичка тежина француског гласа у овом органу бивала

је све мања. Осим тога, од 2004. године велике државе чланице нису више предлагале два, већ једног члана Комисије (Zečević, 2018, str. 103). Француски кредибилитет угрозио је и неуспех у вези са доношењем европског устава. Наиме, ова држава је била иницијатор и инспиратор поменутог пројекта с обзиром на то да је *евројским Конвенцијом*, који је припремао уставни текст, руководио бивши француски председник Валери Жискар д'Естен (Valéry Giscard d'Estaing) (Giscard d'Estaing, 2003, str. 11). Међутим, на референдуму 2005. године француски бирачи одбили су да ратификују међународни уговор којим се успоставља европски устав. Овим је Француска практично изиграла европске partnere, а посебно Немачку, која је већ ратификовала предложени споразум у Бундестагу.

Последњих деценија Француска је имала нешто спорији економски раст, те се профилисала као геостратешка сила број два у Европској унији. Некадашњи циљеви деголистичке Француске далеко су од остварења. У контексту глобализованог света и европског неолибералног тржишта, Француска је дозволила гашење или пак исељавање индустријских постројења ван своје територије. Политички надзор над привредно ојачалом и уједињеном Немачком постао је неостварив задатак. Осим тога, Француска није успела да убеди европске partnere у потребу изградње самосталне европске одбране.

[7] *Chronologie de la décolonisation: ses enjeux géopolitique et son impact sur le processus de l'intégration européenne (1944/1975)*. Доступно на: https://www.cvce.eu/content/publication/2015/12/14/16fdo103-6844-47b7-9998-56c6e2433f6c/publishable_fr.pdf (приступљено 27.7.2024).

[8] Pierre Velruise, *France/UE: le malaise, pourquoi?*. Доступно на: <https://www.diploweb.com/France-UE-le-malaise-pourquoi.html> (приступљено 28.7.2024).

Иницијална идеја била је да се француска војна индустрија упосли и развија ради стварања самосталног европског одбрамбеног штита. У том смислу треба гледати и на изјаву председника Емануела Макрона (Emmanuel Macron) из новембра 2019. године да је НАТО *клинички мртшав*.^[9] Немачка му је брзо ставила до знања да сматра да не може бити уверљиве одбране Европске уније ван НАТО, као и да је сама опредељена за америчку војну заштиту и набавку америчке војне опреме.

18 |

У појединим институцијама Европске уније Француска је заступљена у складу са својом демографском тежином. Број француских посланика у Европском парламенту износи 81, што је највише после Немачке. Као и друге чланице, и Француска има једног члана Комисије и по једног представника у Савету министара ЕУ и Европском савету. У та два органа представник Француске има право вета, превасходно у области спољних послова, одбране и пореске политике. Ипак, не треба губити из вида да се генерал Де Гол током 60-их година, у име заштите државног суверенитета, супротставио прегласавању у Савету министара Европске економске заједнице, тј. одлучивању квалификованом већином. У јануару 1966. усвојен је Луксембуршки компромис, којим се предвиђа да се не прелази на гласање квалификованом већином у случајевима када су угрожени витални национални интереси државе чланице, већ да се разговори настављају до проналаaska решења прихватљивог за све. У пракси *Луксембуршки компромис* није

много коришћен, државе чланице су поштовале одредбе оснивачког уговора које налажу одлучивање квалификованом већином. Ипак, чланице Уније никада се нису одрекле могућности да се у крајњој нужди на њега позову.

Закључак

Деголистичка замисао о француској изузетности, националној држави која стреми највишим дometима у области привреде, војне технологије, енергетике, медицине, медија, културе и образовања још живи у француском друштву. Основи деголистичког Устава, који је требало да пружи гаранције политичке ефикасности и независности у односу на спољни утицај још су на снази. Ипак, ништа више није исто као пре. У данашњем глобализованом свету Француска држава средње снаге налази се под снажним америчким економским, политичким и медијским утицајем, а управо је то генерал Де Гол покушавао да спречи.

Француска је погођена слабљењем индустрије, нижим стопама привредног раста и масовним миграцијама из исламског света. У извесном смислу у њој се јавља синдром друштва подељеног на аутохтоне Европљане, припаднике јудео-хришћанске цивилизације, и исламске досељенике из Африке. Држава социјалног благостања има све мање средстава да издржи масовни прилив становника, који не разумеју њену историју, начин живота и правила понашања.

[9] *Pour Emmanuel Macron, l'OTAN est en état de mort cérébrale*. Доступно на: <https://www.lefigaro.fr/international/le-president-francais-emmanuel-macron-juge-l-otan-en-etat-de-mort-cerebrale-20191107> (приступљено 1.8.2024).

Француски углед у Европској унији још постоји захваљујући деголистичком наслеђу. Она је једина чланица Европске уније колико-толико војно и енергетски самостална, пре свега захваљујући нуклеарној технологији коју користи у цивилне и војне сврхе. Француска има развијена социјална права и политику заштите националне културе. Међутим, Французима је одавно јасно да самостално не могу да уђу у равноправну утакмицу са силама попут Сједињених

Америчких Држава, Кине, Русије, а ускоро и Индије. Политички и одбрамбено самостална Европска унија једини је ентитет који би имао ресурсе за тако нешто и управо је то програм и политичка идеја које Француска покушава да оствари. За сада од тога нема ништа, француски партнери унутар Европске уније економски и безбедносно превише зависе од Сједињених Америчких Држава.

References / Литература

- Ardant, Ph. Mathieu, B. (2021). *Droit constitutionnel et institutions politiques*, 31 édition. Paris: LGDJ
- Chevallier, J-J. Carcassonne, G. Duhamel, O. Benetti, J. (2017). *L'Histoire de la V République*, 16 édition. Paris: Dalloz
- Moreau Defarges, Ph. (1998). *Les institutions européennes*, 3 édition. Paris: Armand Colin
- Desuin, H. (2017). *La France atlantiste ou le naufrage de la diplomatie*. Paris: Cerf
- Giscard d'Estaing, V. (2003). *La constitution pour L'Europe*. Paris: Albin Michel – foundation Robert Schuman.
- Laloy, R. (1982). A Moscou: entre Stalin et de Gaulle, décembre 1944. *Revue des Études Slaves*, LIV (1-2), 137-152. Available at: https://www.persee.fr/doc/slave_0080-2557_1982_num_54_1_5218
- Mioche, Ph. (1997). *De l'idée européenne à l'Europe*. Paris: Hachette.
- Mitterrand, F. (1964). *Le coup d'état permanent*. Paris: Plon.
- Prokopijević, M. (2009). *European Union*. Beograd: Službeni glasnik. [In Serbian]
- Viasson-Ponté. (1993). *Jean Monnet: l'homme aux idées claires*. Paris: L'Europe de Yalta à Maastricht. Le Monde éditions.
- Samardžić S. (2022). *The Political System of the European Union*. Beograd: Službeni glasnik & Fakultet političkih nauka. [In Serbian]
- Zečević, S. (2015). *The Institutional System and Law of the European Union*. Beograd: Institut za evropske studije. [In Serbian]
- Zečević, S. (2018). *Tell me the story about Serbia and the European Union*. Beograd: Akademska knjiga – Institut za evropske studije. [In Serbian]
- Zečević, S. (2022). *About Gaullism and the Serbs*. Beograd: Akademska knjiga – Institut za evropske studije. [In Serbian]

Internet sources / Интернет извори

https://france.representation.ec.europa.eu/qui-sommes-nous/la-france-dans-lue_fr
<https://www.radiofrance.fr/franceculture/podcasts/l-esprit-public/l-armee-francaise-a-t-elle-encore-les-moyens-de-faire-la-guerre-5495099>
<https://www.lefigaro.fr/vox/monde/2017/06/02/31002-20170602ARTFIG00174-du-gaullisme-au-neo-conservatisme-comment-la-diplomatie-francaise-est-devenue-atlantiste.php>
https://www.lemonde.fr/international/article/2009/03/10/1966-la-france-tourne-le-dos-a-l-otan_1165992_3210.html
https://www.cvce.eu/content/publication/2015/12/14/16fd0103-6844-47b7-9998-56c6e2433f6c/publishable_fr.pdf
<https://www.diploweb.com/France-UE-le-malaise-pourquoi.html>
<https://www.lefigaro.fr/international/le-president-francais-emmanuel-macron-juge-l-otan-en-etat-de-mort-cerebrale-20191107>

Slobodan M. Zečević
Institute of European Studies
Belgrade (Serbia)

France in the European Union

Summary

The French state is the founder and the foundation on which today's European Union lies. The European Union has survived the exit of Great Britain and it might also survive the exit of some other of its member-states, but it is almost certain that it could not exist without France in its ranks. The French constitutional concept and political system are specific in comparison to other EU member-states because of their Gaullist heritage – the intention of preserving national autonomy in the fields of foreign politics, defence, energy, healthcare, culture and education. However, Frenchmen have understood for a long time that they cannot enter a fair match with the powers such as the United States of America, China, Russia, as well as India in the near future. The autonomous European Union under French influence is the only entity that would have resources for something like that, and it is exactly the program and political idea France is trying to realize, currently with no success.

Keywords: France, Constitution, parliamentarism, presidential system, European Union